

ΕΝΟΤΗΤΑ 7: Το ελληνικό οικοσύστημα κοινωνικής επιχειρηματικότητας– προκλήσεις και προοπτικές

ΕΣΔΔΑ

26^Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ – Β' Ειδική Φάση Σπουδών

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Υπεύθυνος Σπουδών – Έρευνας: Χαράλαμπος Πλατής
Εισηγήτρια: Φωτεινή Μαρίνη

Ακτινογραφία του τομέα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα – Α

Σύμφωνα με τα επίσημα διαθέσιμα στοιχεία (Ετήσια Έκθεση 2018 - Δνση ΚΑΛΟ ΥΠΕΡΚΥ)

Συνολικός αριθμός εγγεγραμμένων επιχειρήσεων 2018: 1.090

Αριθμός βάσει ειδικής νομικής μορφής 2018:

❑ 1.045 ΚοινΣΕπ (μόνο 53 ΚοινΣΕπ Ένταξης / όλοι οι άλλοι Συλλ.&Κοιν.Ωφ.)

❑ 25 ΚοιΣΠΕ

❑ 20 ΣυνΕργ

Αριθμός «ενεργών» κοινωνικών επιχειρήσεων 2018: 374

Αριθμός «ανενεργών» κοινωνικών επιχειρήσεων 2018: 716

Γεωγραφική κατανομή «ενεργών» (2017):

❑ Η μεγάλη πλειοψηφία (44%) στην Περιφέρεια Αττικής

❑ Οι Περιφέρειες με την μικρότερη δεξαμενή κοινωνικής επιχειρηματικότητας: Ήπειρος (2%), Ιόνια (2%), Β. Αιγαίο (1%).

Ακτινογραφία του τομέα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα – Β

Κατανομή «ενεργών» ανά τομέα δραστηριότητας (2017):

- ❑ Υπηρεσίες εστίασης (41 επιχειρήσεις)
- ❑ Εκπαίδευση (38 επιχειρήσεις)
- ❑ Δραστηριότητες οργάνωσης (30 επιχειρήσεις)
- ❑ Λιανεμπόριο (28 επιχειρήσεις)
- ❑ Τέχνες και διασκέδαση (21 επιχειρήσεις)
- ❑ Χονδρεμπόριο (21 επιχειρήσεις)
- ❑ Διοικητικές δραστηριότητες γραφείου (18 επιχειρήσεις)
- ❑ Υπηρεσίες υγείας (16 επιχειρήσεις)
- ❑ Υπηρεσίες κτιρίων και εξωτερικών χώρων (15 επιχειρήσεις)
- ❑ Υπηρεσίες κεντρικών γραφείων (hub) και συμβουλευτικής (13 επιχειρήσεις)
- ❑ Κοινωνική μέριμνα χωρίς παροχή καταλύματος (11 επιχειρήσεις)
- ❑ Υπόλοιποι τομείς: κάτω από 10 επιχειρήσεις έκαστος

Ο τομέας της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα με όρους επιτυχίας

Τζίρος / κέρδη (χρήση 2016): 10,1 εκ. Ευρώ

❑ Υπηρεσίες κτιρίων και εξωτερικών χώρων – οι Πρωταθλητές (1,9 εκ.) σε έσοδα αν και μόλις 9^{οι} σε αριθμό επιχειρήσεων!

❑ Υπηρεσίες εστίασης (1^{οι} σε αριθμό επιχειρήσεων – 2^{οι} σε τζίρο)

❑ Εκπαίδευση (2^{οι} σε αριθμό επιχειρήσεων – 3^{οι} σε τζίρο)

Δημιουργία θέσεων εργασίας (χρήση 2016): 1023 Ετήσιες Μονάδες Εργασίας

❑ Υπηρεσίες κτιρίων και εξωτερικών χώρων – οι Πρωταθλητές (251 EME / 145 από ΕΚΟ) αν και μόλις 9^{οι} σε αριθμό επιχειρήσεων!

❑ Υπηρεσίες εστίασης (1^{οι} σε αριθμό επιχειρήσεων – 2^{οι} σε θέσεις απασχόλησης με διαφορά – 174 EME / 51 από ΕΚΟ)

❑ Εκπαίδευση (2^{οι} σε αριθμό επιχειρήσεων – 3^{οι} σε θέσεις απασχόλησης με διαφορά – 96 EME)

Μερίδιο στις δημόσιες συμβάσεις (2017 - ΚΗΜΔΗΣ)

Μόνο 161 συμβάσεις σε μόνο 53 κοινωνικές επιχειρήσεις (ωστόσο αξία 4 εκ. Ευρώ δηλ. σχεδόν το μισό του συνολικού τζίρου του τομέα!!!)

Πεδία προβληματισμού - Α

ΚΟΙΣΠΕ: Το διαχρονικό success story

Πρόσφατα στοιχεία από την Πανελλήνια Ομοσπονδία ΚΟΙΣΠΕ:

- ❑ Αύξηση αριθμού επιχειρήσεων – σήμερα 29 (από 20 το 2016)
- ❑ Αύξηση τζίρου – 4,7 Εκ. Ευρώ το 2017 (το μεγαλύτερο μέρος από τις δραστηριότητες κτιρίων/εξωτερικών χώρων και από εστίαση)
- ❑ Αριθμός μελών: 3.200 (1.500 άτομα με ψυχικές παθήσεις)
- ❑ Αριθμός εργαζομένων: 550 (300 εξ αυτών άτομα με ψπ ή ΑμεΑ)

Είναι άραγε τυχαίο ότι:

- ❖ Διακρίνονταν εξ αρχής από **σταθερή managerial προσέγγιση / υψηλό επαγγελματισμό**
- ❖ Δραστηριοποιούνται σε τομείς υπηρεσιών με υψηλή ζήτηση (ιδίως υπηρεσίες κτιρίων και υπηρεσίες catering, δηλ. **οι 2 τομείς με τον μεγαλύτερο τζίρο και την υψηλότερη απασχόληση**)
- ❖ Έχουν κατακτήσει (με την διαχρονική από 20ετίας υποστήριξη ευαισθητοποιημένων δημόσιων φορέων) το **συντριπτικό μερίδιο του τομέα στην αγορά των δημοσίων συμβάσεων** (κατ' αποκλειστικότητα συμβάσεις του άρθρου 20 Ν. 4412/2016)

Πεδία προβληματισμού - Β

Το παράδοξο των χερσαίων μεταφορών: ένα επιτυχημένο outsider?

Σχεδόν τελευταίοι (27^{οι}) σε αριθμό επιχειρήσεων (μόλις 3 σε όλη τη χώρα το 2016) ΩΣΤΟΣΟ

❑ **Τζίρος:** 220.427 Ευρώ (12^{οι}) – 10πλασιάστηκε από το 2015 έως το 2016!

❑ **Απασχόληση:** 41 ΕΜΕ - 10 από ΕΚΟ (6^{οι})

Είναι άραγε τυχαίο ότι αναλαμβάνουν κατ' ανάθεση τη μεταφορά και διανομή τροφίμων σε απόρους στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Τ.Ε.Β.Α. που υλοποιούν μεγάλοι Δήμοι?

Η δύσκολη θέση των ΚοινΣΕΠ που παρέχουν κοινωνική φροντίδα:

❑ Μικρός αριθμός επιχειρήσεων: μόλις 11 σε όλη τη χώρα (3% των «ενεργών» κοινωνικών επιχειρήσεων το 2017)

❑ Μικρός τζίρος σε σχέση με τον αριθμό: 294,5 χιλ. Ευρώ

❑ Μικρός αντίκτυπος στην απασχόληση: 39 ΕΜΕ

Είναι άραγε τυχαίο ότι η ανάπτυξη των συγκεκριμένων υπηρεσιών δεν έχει priμοδοτηθεί από το κράτος (βλ. παράδειγμα Γαλλίας) και ότι **οι ΚοινΣΕΠ Συλλογικής & Κοινωνικής Ωφέλειας έχουν έμμεσα αποκλειστεί από τις κατ' αποκλειστικότητα ανατιθέμενες συμβάσεις κοινωνικών υπηρεσιών** του άρθρου 110 του Ν. 4412/2020?

Οι προοπτικές του τομέα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα (βιωσιμότητα)

- ❑ Η συντριπτική πλειοψηφία δεν εμφανίζει σημαντικά κέρδη
- ❑ Η συντριπτική πλειοψηφία δεν εμφανίζει σημαντικές ζημίες (τα έσοδα επαρκούν οριακά για την κάλυψη των εξόδων)
- ❑ Ζημίες σε ανοδική τάση
- ❑ Σημαντικό μέρος των εργαζομένων απασχολούνται με άτυπες μορφές εργασίας (τα έσοδα δεν επαρκούν για να καλύψουν το μισθολογικό κόστος)
- ❑ Πολύ μικρό μερίδιο στην αγορά δημοσίων συμβάσεων – ελάχιστος βαθμός «ευαισθητοποίησης» τόσο εκ μέρους των αναθετουσών αρχών όσο και εκ μέρους των ιδιωτικών κερδοσκοπικών εταιριών που θα μπορούσαν να τις χρησιμοποιήσουν ως τμήματα της εφοδιαστικής τους αλυσίδας
- ❑ Μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα: αμφίβολη

[Ετήσια Έκθεση Δνσης ΚΑΛΟ - 2018]

Επιτακτική ανάγκη για στροφή προς την Κοινωνική Καινοτομία

- ❑ Εγκλωβισμένο μεταξύ εξοντωτικών κοινωνικών και δημογραφικών προκλήσεων και ασφυκτικών δημοσιονομικών πιέσεων, το Ελληνικό μοντέλο κοινωνικής προστασίας καλείται να διαχειριστεί μία δυσεπίλυτη εξίσωση.
- ❑ Η ανάγκη είναι επιτακτική καθώς η ελληνική οικογένεια δεν αντέχει το βάρος και ο ελληνικός εθελοντικός τομέας είναι εξαιρετικά αδύναμος ως προς την οικονομική του βιωσιμότητα, την τεχνική του ικανότητα και (κυρίως) την γεωγραφική του κάλυψη.
- ❑ Η ανάπτυξη της κοινωνικής καινοτομίας με βασικό όχημα την κοινωνική επιχειρηματικότητα είναι μία μοναδική ευκαιρία για την κάλυψη του ελλείμματος σε ποιοτικές, οικονομικά προσιτές και πρωτότυπες υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας.

Η Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη του 2014 (αιρεσιμότητα για την άντληση πόρων του ΕΚΤ τρέχουσας προγραμματικής περιόδου):

Άξονας IV

Προτεραιότητες

Καλή διακυβέρνηση
των πολιτικών
ένταξης

ΠΠ 1. Συντονισμός

- **Εθνικός Μηχανισμός για τον Συντονισμό των πολιτικών ένταξης** (Ν. 4445/2016)
- **Περιφερειακά Παρατηρητήρια Ένταξης** (Ν. 4445/2016)

ΠΠ 2. Ποιότητα

- Χάρτης Ποιότητας Κοινωνικών Υπηρεσιών
- **Δίκτυα Κοινωνικής Καινοτομίας** (ανενεργό)

ΠΠ3. Αποτελεσματική εφαρμογή

- Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού
- **Ανάπτυξη Κοινωνικού Πλουραλισμού** (ανενεργό)
- Ανάπτυξη Κοινωνικής Έρευνας

Προτεραιότητες της κοινωνικής διοίκησης στην ανάπτυξη της κοινωνικής καινοτομίας

- ❑ **Διατομεακή στρατηγική για την κοινωνική καινοτομία**
- ❑ **Ολοκληρωμένη διορθωτική παρέμβαση στο θεσμικό πλαίσιο** που επιδρά καταλυτικά τόσο στην ΚΑΛΟ όσο και στις υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας (π.χ. νομοθεσία κοινωνικής φροντίδας, νομοθεσία περί δημοσίων προμηθειών, νομοθεσία Ο.Τ.Α., φορολογική νομοθεσία)
- ❑ **Μηχανισμός διαρκούς συντονισμού των συναρμόδιων φορέων** (ΥΠΕΡΚΥ, ΥΠΑΝ, ΥΠΟικ, ΥΠΕΣ κλπ.)
- ❑ **Υποστήριξη των ανθρώπινων πόρων του συστήματος** (τεχνική βοήθεια / εργαλεία / εκπαίδευση στελεχών του δημόσιου τομέα και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας)